

ഇസ്മായീൽനബിയുടെ ത്യാഗവദം വവർഹ നാ കുട്ടികളും

فَلَمَّا بَلَغَ مَعْهُ السُّعْدُ قَالَ يُنْبَئِي إِنِّي أَرَى فِي
الْمَنَارِ إِنِّي أَذْبَحُكَ فَانْطَرُ مَا ذَا تَرَى هُ قَالَ
يَا بَتَ افْعُلْ مَا تُؤْمِنُ سَجَدْنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ
مِنَ الصَّابِرِينَ ①
فَلَمَّا أَسْلَمَاهُ وَتَلَهُ لِلْجَنَّةِ ②
وَنَادَاهُنَّ أَنْ تَأْبِرْهُمْ ③
قَدْ صَدَقْتَ الرُّعْيَا إِنَّا كَذَلِكَ بَخْزِي الْحَسِينِينَ ④
إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلْوَى الْمُبِينُ ⑤
وَقَدْ يُنْهِي بَنْجَ عَظِيمٍ ⑥

ഈ ബലിപെരുന്നാളാണ്. ഇതിന് വലിയപെരുന്നാളെന്നും, ഇരുദുൽഅസ്സ്‌ഹാ എന്നും പറയാറുണ്ട്. സാമ്പത്തികശേഷിയുള്ളവരും വഴിയിൽ തടസ്സങ്ങളെന്നും ഇല്ലാത്തവരുമായ മുസ്ലിമുകൾ മക്കമുകർഡമയിൽ പോയി ഹജ്ജ് എന്ന നിർബന്ധകടമയും നിവേദ്യനും. പക്ഷേ, സാമ്പത്തികശേഷിയും ആഗ്രഹവും ഉണ്ടായിട്ടും ശർദ്ദും പിരിന്നയും കാരണത്താൽ പാക്കിസ്ഥാനിൽനിന്നും ചിലമുസ്ലിംരാശ്ശുങ്കളിൽ നിന്നുമുള്ള അഹമ്മദികൾക്ക് ഈ നിർബന്ധകടമ കടമ നിവേദ്യാനിൽ സാധിക്കുന്നില്ല. എന്തായാലും ഹദ്ദിത്ത് ഇബ്രാഹീം അലയ്ഹാസ്സ് ലാമിന്റെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകൻ ഹദ്ദിത്ത് ഇസ്മായിൽ(അ)ന്റെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ ഹദ്ദിത്ത് ഹാജരയുടെയും ത്യാഗത്തിന്റെ ആ ഉദാത്തമായ നിലയെ സ്മരിച്ചും പിൻപറ്റിയും കൊണ്ടുമാണ് ഈ ഹജ്ജ് എന്ന നിർബന്ധകടമ നിർവഹിക്കപ്പെടുന്നത്. അത് അല്ലാഹു വിശുദ്ധവുർആനിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. താൻ പാരായണം ചെയ്ത പചനങ്ങളിൽ ഈ കുടുംബത്തിന്റെ ത്യാഗം ചിത്രീകരിച്ചിരി

കുകയാണ്. അതിന്റെ തർജ്ജമ ഇങ്ങനെയാകുന്നു. അങ്ങനെ അവൻ അദ്ദേഹത്തിനോടൊപ്പം ഓടുകയും ചുറ്റിനടക്കുകയും ചെയ്യുന്ന പ്രായമെത്തിയപ്പോൾ, അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: എന്റെ പ്രിയപ്പേജ് മകനെ, താൻ ഉറങ്ങുമ്പോൾ നിനെ അരുകുന്ന തായി കാണുന്നു. അതുകൊണ്ട് നീ ചിന്തിച്ചുനോക്കുക. എന്താൻ നിന്റെ അഭിപ്രായം. അവൻ പറഞ്ഞു: ‘എന്റെ പ്രിയ പിതാവേ, താങ്കളോടു ആജ്ഞാപിക്കപ്പെടുന്നത് ചെയ്തുകൊള്ളുക. അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിക്കുന്നതായാൽ തീർച്ചയായും സഹനം കൈകൊള്ളുന്നവർക്ക് ഒരുത്തനായി താക്കശക്കനെ കാണാം. അങ്ങനെ അവരിരുവരും തൃപ്തിപ്പെടുകയും അദ്ദേഹം അവനെ ചെന്നിയിൽ ചരിച്ചുകിടത്തുകയും ചെയ്തപ്പോൾ, അദ്ദേഹത്തെ നാം വിളിച്ചുപറഞ്ഞു: ‘ഓ, ഇബ്രാഹീം! തീർച്ചയായും നീ നിന്റെ സംപന്നതെ നിവേദ്യിക്കിൽ രിക്കുന്നു. നമ പ്രവർത്തിക്കുന്നവർക്ക് ഇപ്രകാരം തന്നെയാണ് നാം പ്രതിഫലം ലഭ്യകാരിയാണ്. അത് സ്വപ്നമായൊരു പരീക്ഷണം തന്നെയായിരുന്നു. നാം ഒരു മഹത്തായ ബലികർമ്മം മുഖേന അവൻ പ്രായമഴിത്തും ലഭ്യകി. പിൻതലമുറകളിൽ അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സ്മരണ നാം നിലനിറുത്തുകയും ചെയ്തു. (37:103-109)

താൻ കണ്ണ സ്വപ്നത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മുത്തവനും, പ്രിയപ്പെടുവനും, വാർദ്ധക്യകാലത്ത് ജനിച്ചവനുമായ തന്റെ പൊന്നോമനമകനെ ബലിയ രൂക്ഷാന്തരയായിക്കൊണ്ട് എത്ര മഹത്തായ മാതൃകയാണ് ആ പിതാവ് സ്ഥാപിച്ചുകാണിച്ചതെന്നോക്കുക. മകനും ആ ത്യാഗത്തിൽ പങ്കെടുത്തുകൊണ്ട് അല്ലാഹുവിന്റെ ഈ നിർദ്ദേശം മുഖേന ലഭിക്കേണ്ട പ്രതിഫലത്തിൽ ഭാഗഭാക്കായി. മകനോടു പറഞ്ഞു, താനിങ്ങനെ സ്വപ്നം കണ്ണു. ഈ സന്ദേശം തീർച്ചയായും അല്ലാഹുവിൽനിന്നുള്ളതാണ്. നിന്റെ അഭിപ്രായമെന്താണെന്ന് നീ തന്ന പറയുക. ത്യാഗത്തിന്റെയും അല്ലാഹുവിന്റെ തൃപ്തി കരസ്ഥമാക്കുന്നതിന്റെയും ഉദാത്തമായ നില സ്ഥാപി

ചുക്കാണ്ട് എത്ര മനോഹരമായ മറുപടിയാണ് മകനും നല്കിയത്. എൻ്റെ പിതാവേ, അല്ലാഹു കല്പിച്ചത് താങ്കൾ ചെയ്യുക. എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടതേതാളം ഞാൻ അങ്ങയുടെ പരിശുദ്ധസന്തതിയാണ്. അങ്ങ യുടെ പരമ്പരയിൽപ്പെട്ടവനാണ്. അങ്ങ് എനിക്ക് നല്കിയ ശിക്ഷണം കാരണാത്താൽ ഞാനും അല്ലാഹുവിന്റെ തൃപ്തി കരസ്ഥമാക്കാനുള്ള ഉന്നതനില സ്ഥാപിക്കുന്നവനാണ്. അതിനാൽ ഞാൻ ഒരിക്കലും നിശ്ചയിക്കുന്നില്ല. അങ്ങ് കത്തിയെടുക്കുക. എൻ്റെ കഴുത് അറുക്കുക. സബർന്റ്- കഷ്മയുടെ എത്ര രത്തിലുള്ള ഉന്നത മാതൃകയാണ് ഞാൻ സ്ഥാപിക്കുന്നതെന്ന് അങ്ങേയ്ക്ക് കാണാൻ കഴിയും. ലോകാവസാനംവരെ എടുത്തുപറയുന്ന രീതിയിലുള്ള മാതൃകയായിരിക്കും ഞാൻ കാഴ്ചവെക്കുക. പക്ഷേ, ജനങ്ങളുടെ മുന്പിൽ മാതൃക നാട്ടുന്നതിനുവേണ്ടി തന്റെ ഭാസരിൽനിന്ന് ത്യാഗം എടുക്കുന്ന അല്ലാഹു, ത്യാഗങ്ങൾ എന്നെന്ന് നിന്നുകൊണ്ടിരിയാമെന്ന് പറഞ്ഞ് ആരും ആക്ഷേപം ഉന്നയിക്കാതിരിക്കാനാണ് അവരെ പരീക്ഷിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് ഈ ത്യാഗങ്ങളും പരീക്ഷണങ്ങളും അവരെ അല്ലാഹുവിനോട് കൂടുതൽ അടുപ്പിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. അങ്ങെന്നെ ആദ്യത്തെക്കാൾ കൂടുതൽ അല്ലാഹുവിന്റെ സ്നേഹം ദൃഷ്ടി അവരിൽ പതിക്കുന്നു.

ഈവിദേയും, തന്റെ രണ്ട് ഭാസമാരും പരീക്ഷണത്തിൽ അകപ്പോൾ തയ്യാരായിരിക്കുന്നുവെന്ന് അല്ലാഹു കണ്ടപ്പോൾ, കഷണത്തിൽ തന്റെ പ്രിയദാസനോട് പറഞ്ഞു: മതി, നീ കണ്ട സപ്പനും പുർത്തിയാക്കിക്കാണിച്ചുവെന്നു മാത്രമല്ല, അതിന്റെ ഉന്നതമായ അവസ്ഥ സ്ഥാപിച്ചു കാണിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇപ്പോൾ വലിയതിൽ വലിയതായ ത്യാഗങ്ങൾപോലും ചെയ്യാൻ നീ പ്രാപ്തനായികഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈ ബലി അറുക്കുക എന്ന ത്യാഗം ബാഹ്യത്തിൽ പുർത്തിയാക്കുന്നതിനായി ഒരു മുട്ടാടിനെ അറുക്കുക. പക്ഷേ, ഇതിനേക്കാൾ വലിയ ത്യാഗമാണ് നീ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. അത് സ്ഥിരമായിട്ട് ചെയ്യാനുള്ളതുമാണ്. മരുഭൂമിയിൽ താമസിച്ച് എപ്പോഴും ത്യാഗങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുക എന്നതാണത്. ഓരോ നിമിഷവും മരണാന്തര മുന്നിൽ കാണുക. ഈ ത്യാഗമാണ് നിന്നെ എൻ്റെ സ്ഥാപിക്കാനുത്തരിക്കുന്നത്. ആവേശത്തെള്ളിച്ചയാൽ മരണാന്തരിന്റെ വായിലേക്ക് പലരും തളളിക്കയറാറുണ്ട്. എന്നാൽ, എപ്പോഴുമുള്ള വികാരത്തിന്റെ ത്യാഗം, എപ്പോഴും മരണത്തെ അഭിമുഖീകരിക്കുക എന്നത് ഒരു വലിയ

അവസ്ഥ ആവശ്യമുള്ള കാര്യമാണ്. അത് ഹർഡിത്ത് ഇബ്രാഹീമും, ഹർഡിത്ത് ഹാജരായും, ഹർഡിത്ത് ഇസ്മായീലും ചെയ്തതാണ്. ഇങ്ങനെ ത്യാഗത്തിന്റെ ആ ഉന്നതമായ നില സ്ഥാപിച്ച കാരണത്താൽ അതിനെ സ്മർച്ചുകൊണ്ടാണ് ഹജ്ജ് ചെയ്യുന്നത്. എവിടെയൊക്കെ മുസ്ലിംകളുണ്ടോ, അവിടെയൊക്കെ ഇംഗ്ലാഹ് സംഘടിപ്പിച്ച് അവിടും നിരയ്ക്കുന്നു. കഴിവുള്ളവർ മുഗാഡാലെ ബലിയറുക്കുന്നു. എന്നാൽ, ബാഹ്യമായി ഈ ബലി അല്ലെങ്കിൽ ആ ബലിയെക്കുറിച്ച് പറയുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്തെങ്കിലും അല്ലാഹുവിന്റെ സ്ഥാപിക്കാനുകയില്ലെന്ന കാര്യം ഓർക്കേണ്ടതാണ്. ആ മഹത്തായ ത്യാഗത്തെക്കുറിച്ച് വിശ്വാസികൾ പറഞ്ഞുതന്നു. അത് നബി(സ) തിരുമെന്തികൾ 2700, 2800 വർഷം മുമ്പേ നടന്നതാണ്. ബൈബിളിലും ഇതിനേക്കുറിച്ച് പറയുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ, പിശുദ്ധവും അപേക്ഷയും ഇതിനേക്കുറിച്ച് നമുക്ക് പറഞ്ഞുതന്നു. അത് ഓർമ്മവയ്ക്കേണ്ട ത്യാഗമാണ് എന്നതാണ് സത്യം.

ഞാൻ പറഞ്ഞുവന്നത് ആ കുടുംബം വരിച്ച മഹത്തായ ആ ത്യാഗം നമ്മൾ വർഷങ്ങളാറും വെറും പെരുന്നാൾ ആശോഷിച്ചതുകൊണ്ടോ, കഴിവുള്ളവർ ഹജ്ജ് ചെയ്തതുകൊണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ മുഗാഡാലെ അറുത്തുകൊണ്ടോ നിരവേറ്റപ്പെടുകയില്ല. അതിനുവേണ്ടി അല്ലാഹുവിന്റെ ആ പ്രിയപ്പെട്ടവരുടെ മനസ്സിലുണ്ടായിരുന്ന ആ തവ്വ നമുക്കുണ്ടാക്കേണ്ടതായിവരും. എന്നാലും, ഹർഡിത്ത് ഹാജരായുടെ മനസ്സും തവ്വകൊണ്ട് നിരഞ്ഞിരുന്നു. അല്ലാഹുവിന്റെ കല്പനയാലാണ് ഞാൻ നിന്നെ ഈ മരുഭൂമിയിൽ ഉപേക്ഷിച്ചുപോകുന്നതെന്ന് ഹർഡിത്ത് ഇബ്രാഹീമീ(അ) പറഞ്ഞപ്പോൾ സർവ്വത്വം അല്ലാഹുവിന്റെ സമർപ്പിക്കുന്നതിന്റെ മഹത്തായ മാതൃക സ്ഥാപിച്ചുകൊണ്ട് അവർ പറഞ്ഞു: ‘എന്നാൽ, അല്ലാഹു തങ്ങളെ നഷ്ടത്തിലാക്കുകയില്ല.’ ആ തവക്കുലും ആ തവ്വവയും നമുക്കുണ്ടാക്കേണ്ടതായി വരും.

അല്ലാഹു ആ ത്യാഗം നഷ്ടപ്പെടുത്തിയില്ല. എന്നുമാത്രമല്ല ആ സന്താനപരമ്പരയിൽ വാത്തമുന്ന ബിയ്തീൻ എന്നു പറയപ്പെട്ട മഹാനായോരു നബിയെ എഴുന്നേണ്ടപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കോന്തല പിടിക്കാതെ ഇനി ആർക്കും അല്ലാഹുവിലേക്ക് എത്താൻ കഴിയില്ല. ആ നബിയും ത്യാഗങ്ങളുടെ അവസ്ഥ എന്നാലും മുമ്പുള്ളതിനേക്കാൾ മികച്ച അവസ്ഥ സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തു. ജീവിതത്തിന്റെ അവസാന നിമിഷംവരെ നിരന്തരം അത് നിരവേറ്റിക്കൊ

ഞടിരുന്നു. ആ മഹത്തായ ത്യാഗത്തിന്റെ മാത്യുക് കാണിക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയാണ് ഹർദിത് ഇസ്മാ യിൽ(അ)ന്റെ ജീവൻ രക്ഷിച്ചത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സന്താനപരമ്പരയിൽ ആ മഹത്തായ ത്യാഗം ചെയ്യുന്നയാൾ ജനിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇതുമാത്രമല്ല, നബി(സ) തിരുമേനിയുടെ ആമീയ ശക്തിപ്രഭാവം കൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹാപിമാരും അതേരെ തിലുള്ള ത്യാഗങ്ങൾ വരിച്ച് കടന്നുപോയി.

ഈ നാം നബിമാരുടെ നേതാവും വാത്തമുതൽ അനുഭിയാവും ആയ നബി(സ)യുടെ അനുധായിക ജാണന്ന് വാദിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് നാം ഈ ത്യാഗ തന്തക്കുറിച്ച് പരിശോധിക്കേണ്ടതാണ്. പെരുന്നാളാ ഷ്ഠോഷിക്കണമെന്നുള്ളതുകൊണ്ട് മാത്രമാണോ നാം ഇന്ന് പെരുന്നാളാഷ്ഠോഷിക്കുന്നത്? ഖുർബാനിയുടെ മാംസം തിനുന്നതിനുവേണ്ടി മാത്രമാണോ ഇന്ന് നാം പെലിയരുക്കുന്നത്? പലിയവനാണെന്നും സമ്പന്നനാണെന്നും ജനങ്ങളെ അറിയിക്കുന്നതിനു വേണ്ടിയാണോ വിലകുടിയ മുഗങ്ങളെ വാങ്ങി അറുക്കുന്നത്? അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ, ഹർദിത് ഇബ്രാഹീം, ഹർദിത് ഇസ്മായിൽ(അ) എന്നിവരെ എടുത്തു ഭർത്താക്കാണ്ടുകൊണ്ട് അവരുടെ ത്യാഗങ്ങൾ സ്മരിച്ച് പെരുന്നാളാശ്ഠോഷിക്കാൻ അല്ലാഹു നിർദ്ദേശിച്ചു ആ പെരുന്നാളില്ല നാം കൊണ്ടാടുന്നത്. ആ മഹത്തായ ത്യാഗത്തെ ഓർമ്മിച്ചുകൊണ്ട് നമൈ അല്ലാഹുവിന്റെ സമീപമനാക്കുന്നവിധമുള്ള പെരുന്നാളാണ് നാം കൊണ്ടാടേണ്ടത്. ആ ത്യാഗങ്ങളാണ് നാം വരിക്കേണ്ടത്. ഈ പെരുന്നാളും ത്യാഗങ്ങളും ദ്രോക്കതിയിൽനിന്ന് അകറ്റിക്കൊണ്ടുപോകുന്നതാണെങ്കിൽ അത് അല്ലാഹുവിന് ആവശ്യമില്ല. ആരുടെ മുഗമാണ് ഒരു മന്ന് തുകമുള്ളത് അല്ലെങ്കിൽ ആരുടെ മുഗമാണ് അതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ തുകമുള്ളത്, ആരുടെ മുഗമാണ് വിലകുടിയത് തുടങ്ങിയവയെന്നും അല്ലാഹു വിന്റെ ലക്ഷ്യമല്ല. അല്ലാഹു നോക്കുന്നത് ഈ സ്ഥലിയുടെ പിന്നിൽ അതിരു സ്ഥനേഹം എത്രയുണ്ടെന്നാണ്. ഉൽക്കടമായ ആഗ്രഹം എത്രയുണ്ടെന്നാണ്. അതിനുവേണ്ടിയുള്ള സൽപ്പവുംതുകിൾ ചെയ്യുന്ന ശ്രമം എത്രയുണ്ടെന്നാണ്. അതിലും അല്ലാഹുവിന്റെ ഈ ഭാസൾ ദ്രോക്കതിയിൽ പദ്മുനിക്കൊണ്ട് അല്ലാഹുവിന്റെ തൃപ്തി കരസ്ഥമാക്കാൻ എത്ര ശ്രമിച്ചുവെന്ന് അറിയാൻ കഴിയണം.

ഓരോ അഹർമദിയും ഈ വീക്ഷണത്തിലുടെ തങ്ങളുടെ പെരുന്നാളിനെ വിലയിരുത്തേണ്ടതാണ്. ഈല്ലെങ്കിൽ അല്ലാഹു ഇക്കാര്യങ്ങളാക്കെ പിണ്ഠു കൊണ്ട് തന്നോളം ഈ സ്ഥലിയുടെ മാംസമേബ

രക്തമോ എത്തുകയില്ലെന്നും അതിന്റെ പിനിലുള്ള നിങ്ങളുടെ ഭക്തിയാണ് എത്തുനാതെന്നും വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. അവൻ പറയുന്നു: ലാറ്റുനാല്ലാഹു ലുഹുമുഹാ വലാ ദിമാളഹാ വലാക്കിന്റുനാല്ലാഹു തത്വവാമി മിസ്കും അവയുടെ മാംസമേബ രക്തമോ അല്ലാഹുവിന് ഒരിക്കലും എത്തുകയില്ല. പക്ഷേ, നിങ്ങളുടെ ഹൃദയഭക്തിയാണ് അവൻ എത്തുന്നത്. (22:38)

ഈ തവ്വ അമവാ ഹൃദയഭക്തിയാണ് ഓരോ അഹർമദിയും കരസ്ഥമാക്കാൻ ശ്രമിക്കേണ്ടത്. ഞാൻ ആദ്യം പിണ്ഠുവന്നതുപോലെ ഈ തവ്വ തന്നെയായിരുന്നു, ഹർദിത് ഇബ്രാഹീമിനേയും ഹർദിത് ഇസ്മായീലിനേയും ഹർദിത് ഹാജരായേയും (അ) തുടർച്ചയായ ത്യാഗങ്ങൾ വരിക്കാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് അവൻ തുടരെത്തുടരെ ത്യാഗങ്ങൾ വരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. നമ്മിലോരാരുത്തരും ആ പാം ഓർമ്മവയ്ക്കേണ്ടതാണ്. ബാഹ്യമായ കർമ്മം അല്ലാഹുവിന്റെ സാമീപ്യം നൽകുകയില്ല. മറിച്ച്, ഓരോ കർമ്മത്തിന്റെയും പിനിലുള്ള ആത്മാവാണ് അല്ലാഹുവിന്റെ സാമീപ്യം നേടിത്തരുന്നത്. അതിനാൽ ഓരോ കർമ്മത്താട്ടുമൊപ്പം നമ്മുടെ ഉദ്ദേശ്യവും നിർമ്മലമാക്കിവേക്കേണ്ടവരും. അതുകൊണ്ടാണ് നബി(സ) കർമ്മങ്ങളുടെ പ്രതിഫലം നിയൂൽത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണെന്ന് പറിഞ്ഞത്. ഈ പെരുന്നാളും ഇതിലെ സ്ഥലികളും തവ്വയിലേക്ക് നമ്മുടെ പദ്മുനാൻ ഉപകരിക്കുന്നതും അല്ലാഹുവിന്റെ തൃപ്തി കരസ്ഥമാക്കുന്നതിനും വേണ്ടിയായിരിക്കേണ്ടതാണ്.

നമൈ ആത്മാർത്ഥതയോടുകൂടി തന്റെ മുന്നിൽ പ്രണമിക്കുന്നവരാക്കിത്തീർക്കാൻ അല്ലാഹു ആഗ്രഹിക്കുന്നു. നമ്മളിൽനിന്ന് എല്ലാത്തരം ത്യാഗങ്ങളും അവൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നു. നമ്മളിൽനിന്ന് തന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട സാധനങ്ങൾ ത്യാഗമായി ലഭിക്കാൻ അവൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നു. നമ്മുടെ ജീവനും ധനവും സമയവും അഭിമാനവും ത്യാഗം ചെയ്യാൻ നാം സദാസന്നദാരയിരിക്കണമെന്ന് അല്ലാഹു ആഗ്രഹിക്കുന്നു. വിവിധ സ്ഥലങ്ങളിൽ നാം ഈ ഉദ്ദേശനം പ്രതിജ്ഞയെച്ചുവരുമുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെന്നയാണ് ഈ പ്രതിജ്ഞ ജമാഅത്തിന്റെ അഹർദാകളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്. തുടർച്ചയായി ആ സ്ഥലിയുടെ ഓർമ്മ നിലനിന്നുകൊണ്ട് മാത്രമേ ആ ത്യാഗം നമുക്ക് ജീവനോടെ നിർത്താൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. നബി(സ) പരിച്ച ത്യാഗങ്ങളെ ജീവനോടെ നിലനിർത്താനും അവിടെത്തു ആമീയഗ്രഹക്കിൾപ്പാവംകൊണ്ട് സഹാ

പരയുന്നത് ഇങ്ങനെന്നാണ്. ലഗ്നഫൂനാലീഡ ദ്വാഹു മുഹാ വലാ ദിമാളഹാ വലാക്കിൻആലുഹു തവദ്വാ മിൻകും അവയുടെ മാംസമോ രക്തമോ അല്ലാഹുവിന് ഒരിക്കലും എത്തുകയില്ല. പകേശ, നിങ്ങളുടെ ഹൃദയക്ക്രമത്താണ് അവൻ എത്തുന്നത്. (22:38). അതായത്, അവൻ വഴിയിൽ മരിക്കുംവിധി അവനെ ഭയപ്പെടുക. എപ്പോകാരം നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ കൈക്കാണ്ട് ബലിയറുക്കുന്നവോ അപോകാരം നിങ്ങൾ അല്ലാഹുവിന്റെ വഴിയിൽ ബലിയറുക്കപ്പെടുക. ഭയക്കി ഈ പദവിയേക്കാൾ കുറഞ്ഞതവന്ന് നുന്നനാണ്. ഇങ്ങനെ നാം നമ്മുടെ വിലയിരുത്തുകയും യമാർത്ഥത്തിൽ നാം അല്ലാഹുവിന്റെ വഴിയിൽ ബലിയറുകപ്പെടാൻ സന്നദ്ധവാണോ എന്ന് നോക്കുകയും ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ ഹാംറിന് മസീഹ് മഹാഖാദി(അ) പരിഞ്ഞുപോലെ നാം ഭയക്കിയിൽ പദമുന്നുനുവരാണെന്ന് നമുക്ക് പറയാൻ കഴിയും. അല്ലാഹു നമുക്ക് അതനുസരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കുവാൻ തയ്യാറെപ്പെടുത്തുകയും ആക്കാക്കുക.

ഈതുസംബന്ധമായി വല്ലെന്ന കുട്ടികളെക്കു റിച്ചും ഞാൻ പറയാനാഗ്രഹിക്കുകയാണ്. ഇവരുടെ ബന്ധം മാതാപിതാക്കളുമായിട്ടാണ്. പ്രായപൂർത്തി യായ കുട്ടികളുമായിട്ടുമാണ്. കുട്ടികൾ ജനിക്കുന്ന തിന് മുമ്പേ മാതാപിതാക്കൾ അവരെ വല്ലു ചെയ്യുന്നു. ഇന്നും അത് തുടർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്. ഇത് ഇൻശാഅല്ലാഹ്. തുടർന്നുകൊണ്ടയിരിക്കുന്നതുമാണ്. ഓന്നാമതായി മാതാപിതാക്കൾ തങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവിന് നന്ദി കാണിക്കുക. കാരണം അവരുടെ കുട്ടികളുടെ ഭാവി സുന്നരമാക്കി തീർക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഒരു മാർഗ്ഗം അവൻ കനിഞ്ഞരുളിയിരിക്കുകയാണ്. അല്ലാഹു തന്റെ ദൈനിക്കു സേവനത്തിനായി അവസരം നൽകിയവരേക്കാൾ ഭാഗ്യവാനാർ മറ്റാരുമില്ല. കുട്ടികളെ സമർപ്പിച്ചതിനുശേഷം ഹാംറിന് ഇബ്രാഹീം(അ) ചെയ്ത ദുഃഖ്യം സ്ഥിരമായി ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാണ്. അതായത്, **രബ്ബിഹാബ്ദലി മിനസ്വാലിഹീൻ** എന്റെ നാമാ, എനിക്ക് സാത്വികരായ മക്കളെ തരേണ്ടു. വല്ലെന്ന സെസന്യത്തിൽ ചേർന്നുകഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള കുട്ടികളുടെ മാതാപിതാക്കൾ തീർച്ചയായും ഈ ദുഃഖത്തു തങ്ങളുടെ മക്കൾക്കു വേണ്ടി ചെയ്തിട്ടുണ്ടാകുമെന്ന് ഞാൻ പ്രതീക്ഷിക്കുകയാണ്. എന്നതായാലും ഇപ്പോൾ അവർ തങ്ങളുടെ കുട്ടികളെ സമർപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടുകയാണ്. എന്നില്ല, ആയിരക്കണക്കിന് കുട്ടികളെ വല്ലു ചെയ്തു കൊണ്ടുമിരിക്കുന്നു. ജനിക്കാൻ പോകുന്ന മക്കൾ സാത്വികരായിത്തീരുന്നതിനും അവർ യമാർത്ഥത്തിൽ വല്ലുവിന്റെ ആവശ്യം പൂർത്തിയാക്കുന്നവ

രായി മാറുന്നതിനും വേണ്ടി ദുഃഖം ചെയ്യുക. കുട്ടികൾ ജനിക്കുകയും ഇപ്പോൾ വലിയവരായിത്തീരുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള മാതാപിതാക്കളും സ്ഥിരമായി തങ്ങളുടെ മക്കൾക്കുവേണ്ടി ദുഃഖം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുക. ആ മക്കൾ, കണ്ണിന് കുളിർമ്മ നല്കുന്നവരും നമകളിലും ചരിക്കുന്നവരും വല്പമിന്റെ ആത്മാവിന കാത്തുസുക്ഷിക്കുന്നവരും പരിശുദ്ധരായ മകളിൽ ഉൾപ്പെടുന്നവരും ആയിരത്തീരുന്നതിനു വേണ്ടിയും പ്രാർത്ഥിക്കുക. പക്ഷപായമെത്തുവോൾ അവരുടെ മറുപടിയും ഇസ്മായീൽ നബീ(അ) നൽകിയ മറുപടിയായിരിക്കേണ്ടതാണ്. ചില നിവേദനങ്ങളിൽനിന്നും മനസ്സിലിംഗകുന്നത് തന്റെ പിതാവിന് മറുപടി കൊടുത്തപ്പോൾ ഹാംറിന് ഇസ്മായീൽ (അ)ന്റെ പ്രായം 12, 13 വയസ്സായിരുന്നുവെന്നാണ്. **സതജിദ്യനീ ഇൻശാഅല്ലാഹു മിനസ്വാലിഹീൻ** അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിക്കുന്നതായാൽ സഹനം കൈക്കൊള്ളുന്നവരിൽ ഒരുത്തനായി താങ്കൾക്ക് എന്ന കാണാം (37:103)

വല്ലേ നാ കുട്ടികൾ ഈ പ്രായത്തിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞതാൽ ഇക്കാര്യങ്ങളിലോക്കെ പുർണ്ണമായോ വന്നാരായിരിക്കും. അതായത് വല്ലെന്ന എന്നതാണെന്ന് അവർ അറിഞ്ഞിരിക്കും. ചില മാതാപിതാക്കൾ ഇതിലേക്ക് പുർണ്ണമായും ശ്രദ്ധിക്കാറില്ല. അവരിൽ ഈ ബോധമുണ്ടാക്കേണ്ടത് മാതാപിതാക്കളുടെ ജോലിയാണ്. മാതാപിതാക്കളുടെ ഭയക്കിയുടെ നില മികച്ചതാണെങ്കിൽ മാത്രമേ, അവരുടെ അവസ്ഥ ഇബ്രാഹീം(അ)ന്റെ സുന്നത്തനുസരിച്ചിട്ടുള്ളതായെങ്കിൽ മാത്രമേ അവർക്ക് ഇസ്മായീൽ നൽകിയ മറുപടി അവരുടെ മകളിൽനിന്ന് ലഭിക്കുകയുള്ളൂ. അതുകൊണ്ട് ഈ ഉത്തരവാദിത്തം ജമാ അത്തിന്റെ മാത്രമല്ല പ്രത്യുത, വലിയ ഉത്തരവാദിത്തം മാതാപിതാക്കളുടെത്തോടു. കുട്ടികൾ വല്ലുതായി നമ്മുടെ ആവശ്യങ്ങൾ പൂർത്തിയാക്കാൻ കഴിവുള്ളവരായിത്തീരുവായില്ല. അവർക്ക് ശ്രീകഷ്ണം നൽകേണ്ടതാണ്. മാതാപിതാക്കൾ തങ്ങളുടെ ഭയങ്കരിയുടെ നില മെച്ചപ്പെടുത്തിയെങ്കിൽ മാത്രമേ ഈ സാധ്യമാകുകയുള്ളൂ. ഇതിന്റെ ഫലമായി മറ്റു മകളും ഫലം കൊയ്യുന്നതായിരിക്കും. അതുകൊണ്ട് മാതാപിതാക്കളും ഈ ത്യാഗത്തിന്റെ ആത്മാവിനെ തിരിച്ചിരിക്കുന്നതു അതുകൊണ്ട് മാതാപിതാക്കളിൽ മാത്രമേ ആയിരുന്നതു അതുകൊണ്ട് (അ) മാത്രമല്ല തയ്യാറായത്. ഹാംറിന് ഹാജരായും ഹാംറിന് ഇബ്രാഹീമും ത്യാഗം ചെയ്തിരുന്നു. ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാതാപിതാക്കളുടെ ജോലി വളരെ വലുതാണ്. എന്നിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഹാംറിന്റെ രാബ്ബിഅിൻ(റഹ്)ന്റെ ഈ ദൈവികപദ്ധതി മുഴു

വൻ സമൂഹത്തിനുമുള്ളതാണ്. കൂട്ടികളെ വബ്ദം ചെയ്തു. അതോടെ എല്ലാം കഴിഞ്ഞു എന്ന് മനസ്സിലാക്കരുത്. ഈ തുടർന്നുകൊണ്ട പോകുന്ന സംഗതിയാണെന്ന് എന്ന് പറയുകയുണ്ടായി. ഇപ്രകാരം പരമ്പര പരമ്പരയായി ത്യാഗങ്ങൾ വരിച്ചുകൊണ്ടു പോകേണ്ട ആവശ്യമുണ്ട്. കൂട്ടി ജമാഅത്തിന് ഫലം ചെയ്യുന്ന അവസ്ഥ പ്രാപിക്കുന്നതുവരെ ഈ തുടർന്നുകൊണ്ട പോകേണ്ടതാണ്. നീ വബ്ദം ആണെന്നും നിന്റെ പ്രമാജോലി ദീനിന് സേവനം ചെയ്യുകയാണെന്നുമുള്ളു ഭോധം ചെറുപ്പം മുതലേ കൂട്ടികളുടെ മനസ്സിൽ കൂടിയിരുത്തേണ്ടതാണ്. നീ ദീനിപരമായ അറിവ് സമ്പാദിക്കുക. നീ മുഖ്യാലിഗാ കേണ്ടവനാണ് എന്നും ഉപദേശിക്കുക. ഇതനുസരിച്ച് അവൻ ചെറുപ്പം മുതലേ അവൻ്റെ മനസ്സിലെ പാകപ്പെട്ട തതിയെടുക്കുന്നതാണ്. നല്ലവല്ലം പറിക്കുകയും അവസാനം അവൻ ദീനിപരമായ വിഷയം തിരഞ്ഞെടുക്കുകയും ചെയ്യും. എന്നായാലും, ജമാഅത്തിന് തർജ്ജിയുത്തിനും തബ്ലിഗിനുമായി ഒരുപാ ദാരുപാട് കൂട്ടികളെ ആവശ്യമുണ്ട്. എങ്കിൽ മാത്രമേ നമ്മുടെ ആവശ്യങ്ങൾ നമുക്ക് പൂർത്തിയാക്കാൻ പറ്റുകയുള്ളൂ. ഡോക്ടർമാർ, ടീച്ചർമാർ, എഞ്ചിനീയർമാർ ഇവരെയൊക്കെ നമുക്കാവശ്യമുണ്ട്. പക്ഷേ, കൂടുതൽ പേണ്ടത് ദീൻ പറിക്കുന്നവരേയും ജാമി അയിൽ പറിക്കാൻ സന്നദ്ധരാക്കുന്നവരേയുമാണ്. മാതാപിതാക്കൾ ചെറുപ്പം മുതലേ ഇക്കാര്യങ്ങൾ കൂട്ടികളുടെ മനസ്സിൽ ഇടുകൊടുത്താൽ അധികം കൂട്ടികളും ഇതിലേക്ക് തിരിയുന്നതാണ്. അതിനായി നാം ഭയഭക്തിയിലൂടെ നടക്കുകയും അല്ലാഹുവി നോട് പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്താൽ അവൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നതാണ്, സഹായിക്കുന്നതാണ്. ഇൻശാഅല്ലാഹ്.

പക്ഷപായമെത്തിയ വബ്ദപ്പെന്ന കൂട്ടികളും നല്ലവല്ലം മനസ്സിലാക്കിക്കൊള്ളുക. വബ്ദപ്പെന്ന യിൽ പക്കടുത്തു എന്നാൽ നിങ്ങൾക്കും നിങ്ങളുടെ മാതാപിതാക്കൾക്കും അഭിമാനാർഹമായി തീരുന്നത് നിങ്ങൾ ഇന്ന് ത്യാഗത്തിന്റെ നിലയെക്കുറിച്ച് അറിയുന്നോണ്. ആ ത്യാഗം ഹർന്ത് ഇന്നമായിൽ (അ) സ്ഥാപിച്ചതാണ്. അദ്ദേഹം സ്ഥാപിച്ച പരീക്ഷ എന്തിലേക്ക് നിങ്ങൾ ഇരഞ്ഞിച്ചെല്ലാകുക. അത് താൽക്കാലിക പരീക്ഷണമായിരുന്നില്ല. അത് തലമു റതലമുറയായി നിലനിൽക്കേണ്ട ത്യാഗത്തിന്റെ പരീക്ഷണമായിരുന്നു.

പക്ഷപായമെത്തിയാൽ നിങ്ങൾ നിങ്ങളെ ദീനി പരമായ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന് അർപ്പണം ചെയ്യുക. ജാമി ആയുടെ നിലവാരത്തിലേക്ക് പുർണ്ണമായും ഇരഞ്ഞി

ച്ചെല്ലാൻ കഴിയുന്നില്ലെങ്കിൽ ജമാഅത്തുമായി കൂടിയാലോചിച്ച് ജമാഅത്തിന് ആവശ്യമായിട്ടുള്ള വഴി തിരഞ്ഞെടുക്കുക. എന്നായാലും ജമാഅത്തിന് ഫലമുണ്ടാകന്നതായിരിക്കണം അത്.

മാർക്ക് കുറഞ്ഞതാൽ മദ്ദസയിലേക്ക് പോകാം. മാർക്ക് കൂടുകയും ഡിസ്റ്റിംഗ്ഷർ കിട്ടുകയും ചെയ്താൽ ഡോക്ടർ ആകാം, അല്ലെങ്കിൽ ഇന്താകാം എന്ന ധാരണ ശരിയല്ല. ഭാവി തിരഞ്ഞെടുക്കുകേണ്ടത് എങ്ങനെന്നെന്നും കൂട്ടിക്കാലം മുതൽക്കേ മനസ്സിലാക്കിയ ഭാഗ്യവാന്നാരാണ് നിങ്ങൾ. അവസാന നിമിഷത്തിലും ഏത് മാർഗ്ഗം സീകരിക്കണം മെന്ന് അറിയാതെ അലയുന്ന രൂപാട് കൂട്ടികൾ ഇന്ന് ലോകത്തുണ്ട്. ഇത്തരക്കാരുടെ സംഖ്യ നിരവധിയാണ്. എന്നാൽ നേരായ ഒരു വഴി നിങ്ങൾക്ക് കിട്ടിയെന്നത് മഹാഭാഗ്യമാണ്. തെറ്റിപ്പോകുന്നതിന് പകരം അത് സീകരിക്കാൻ ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്.

മാതാപിതാക്കളുടേയും ജമാഅത്തിന്റെയും പ്രാർത്ഥനകൾ നിങ്ങളേം ദാപ്പമുണ്ട്. അത് നിങ്ങളുടെ ഭാഗ്യമാണ്. അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രത്യേകാനുഗ്രഹവും ഉണ്ട്. കാരണം നിങ്ങൾ അല്ലാഹുവിനുവേണ്ടി തുഗ്രം വരിക്കുമെന്ന് പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തവരാണ്. അല്ലാഹു എല്ലാ വാദ്യപീണ നാം കൂട്ടികൾക്കും അവരുടെ മാതാപിതാക്കൾക്കും വബ്ദം ചെയ്ത് ദീനി സേവനം ചെയ്യുന്നവർക്കും അവരുടെ ത്യാഗത്തിന്റെ ഉന്നതമായ നില കാഴ്ചവെക്കാൻ ഭാഗ്യം നല്കുമാം കാക്കട്.

പാകിസ്ഥാനിലെ ഇരുസ്വിക്കുളിൽ ജീവിതം കഴിച്ചുകൂടുന്ന അഹർമർക്കിൾക്കായി ദൃഢരുചി ചെയ്യുക. ഹർന്ത് മസീഹ് മഹാറാം(അ)നെ വിശ്വസിക്കുകയും അല്ലാഹുവിന്റെ കല്പനകളനുസരിച്ച് ജീവിക്കുകയും ചെയ്തു എന്ന തെറ്റ് മാത്രമാണ് അവർ ചെയ്തത്. ശുദ്ധാദായെ അഹർമർക്കിയുത്തിനും അവരുടെ ഭാര്യാമക്കൾക്കും വേണ്ടി ദൃഢരുചി ചെയ്യുക. അല്ലാഹു അവരുടെ ത്യാഗം സീകരിക്കുമാരാക്കേണ്ടി. നല്ല പ്രതിഫലം നല്കുമാരാക്കേണ്ടി. ജമാഅത്തിനുവേണ്ടി സേവനം ചെയ്യുന്നവരേയും ദൃഢരുചിയും ഓർക്കുക്കുക.

ഈവിടെ വാദിയാനിൽ താമസിക്കുന്നവർ എപ്പോഴും ഓർമ്മവയ്ക്കേണ്ടതാണ്. പുതിയതായി ഇവിടെ വരുന്നവരും അല്ലെങ്കിൽ ദർവ്വേശുമാരുടെ മകളും ഓർക്കേണ്ടതാണ്. ദർവ്വേശുമാർ തുടർച്ചയായി നിരവധി താമസിച്ചുകൊണ്ട് നിങ്ങളുടെ ഭയഭക്തിയുടെ നില മെച്ചപ്പെടുത്തുകയും അല്ലാഹുവിനോട് സഹായം

തെടുക. നിങ്ങളുടെ കർമ്മങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുക. ഈ വൃത്തം കേൾക്കുന്ന ലോകം മുഴുവനുമുള്ളവർ ഇവിടുതൽ ആദ്യകാല ദർവ്വേശുമാരെ തങ്ങളുടെ ദുഅര യിൽ ഓർക്കുക. അല്ലാഹുവിന് മുസിൽ ഹാജരായി ടുള്ളവരും ത്യാഗത്തിന്റെ മാതൃക സ്ഥാപിച്ചുകൊണ്ട് അവനിലേക്ക് മടങ്ങിയവരുമായ ദർവ്വേശുമാരുടെ പദവികൾ അല്ലാഹു ഉയർത്തുമാറാക്കും.

ഇപ്പോൾ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന ദർവ്വേശുമാരുടെ ആയുസ്സിൽ അവൻ ബർക്കത്ത് നല്കുമാറാക്കും. അവരുടെ മക്ശർക്കും തങ്ങളുടെ പുർണ്ണമഹാത്മാക്കും കാലടിപ്പാടുകളിലുടെ നടക്കാൻ സ്വഭാഗ്യം നല്കുമാറാക്കും.

പാക്കിസ്ഥാനിലെ അഫ്മദികൾക്കുവേണ്ടിയും പ്രാർത്ഥിക്കുക. അല്ലാഹു അവരേയും തുടർച്ചയായി ഉണ്ടാകുന്ന പരീക്ഷണങ്ങളിൽനിന്നും പുറത്തുകൊണ്ടുവരുമാറാക്കും. വഴിയിലെ തടസ്സങ്ങളാക്കേ നീക്കുമാറാക്കും. അവരുടെ ഭയങ്കരിയുടെ നില ഉയർത്തുമാറാക്കും. അവരുടെ സദുദ്ദേശ്യവും പ്രാർത്ഥ നകളും സീരികൾക്കുമാറാക്കും. പലരും എനിക്ക് എഴുതുന്നു: അങ്ങ് തങ്ങളുടെ അടുത്തത്തി. പക്ഷേ പതി

തസ്മിതികൾ തങ്ങളെ അനുവദിക്കാത്തതുകൊണ്ട് തങ്ങൾക്ക് വന്നുകാണാൻ കഴിയുന്നില്ല.

പാക്കിസ്ഥാനിലെ അഫ്മദികളോട് താൻ പറയുടെ, ഈ നിങ്ങളുടെ മനസ്സ് ദുഃഖവികാരത്താൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുകയാണ്. ഈ വികാരത്തെ, ഈ വേദനയെ കണ്ണിരിലലിയിച്ച് അല്ലാഹുവിന് മുസിൽ സമർപ്പിക്കുക; അല്ലാഹു ഈ പരീക്ഷണത്തിനേറ്റയും വേർപാടിനേറ്റയും നാളുകൾ എത്രയും വേഗം അവസാനിപ്പിക്കുന്നതിനു വേണ്ടി.

ബാധ്യാദേശ്, ഇന്തോനേഷ്യ ഇപ്രകാരംതന്നെ ഇന്ത്യിലെ പല സ്ഥലങ്ങളിലും അഫ്മദികളുടെ മേൽ അക്രമം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അല്ലാഹു അവരുടെ എല്ലാ പ്രയാസങ്ങളും അകറ്റുമാറാക്കും. ശത്രുകളുടെ എല്ലാ ദ്രോഹങ്ങളിൽനിന്നും അവരെ കാത്തുരക്ഷിക്കുമാറാക്കും. അവരുടെ ഇംമാൻ ശക്തിയുള്ളതാക്കിത്തീർക്കും. അഫ്മദിയുടെ അമവാ ധമാർത്ഥ ഇന്റലാമിനേറ്റ് പതാക ലോകം മുഴുവൻ നാടുന്നവരായിത്തീരുന്ന ആ നാളുകൾ എത്രയും വേഗം നമുക്ക് കാണിച്ചുതരുമാറാക്കും.

വലിയപരമാർ വുത്ത്

Eid Khuthba
Hadhrat Mirza Masroor Ahmad
Khalifathul Masih V
on 11.1.2006 at Qadian, Darul Aman

Translated by: Muhammad Ismail, Alappuzha
0497 2702562; Mob: 94466 56123
Page Layout & Typeset: BRB, Kannur
Published by: Majlis Khuddamul Ahmadiyya, Kerala